

”ומה הטעם להפוך את בית המסתור לבית הדכדוך?” – על מקומו של הומור

ביומנה של אנה פרנק

שי רודין*

תקציר

יומנה של אנה פרנק נוהל בין 12 ביוני 1942 ועד 1 באוגוסט 1944. לאחר מלחמת העולם השנייה פרסם אביה, אוטו פרנק את היומן בשנת 1947, נקודת פתיחה שסימנה את הפיכתה של אנה פרנק לסמל המזוהה ביותר עם שואת יהודי אירופה. הצלחתו המסחרית של היומן, כמו גם העיבודים הרבים להם זכה – מהם ספרותיים ומהם טלוויזיוניים ותיאטרליים – גררה עניין מחקרי ביומן ובכותבתו. מטרתו של מחקר זה להנהיר את מקומו של ההומור ביומן, כמו גם באישיותה של פרנק. הניתוח המוצע מחלק את היומן לשלושה חלקים המשקפים את מצבה התודעתי והנפשי של פרנק (טרם הכליאה, ראשית החיים במחבוא, שנת הכליאה השנייה), ועל פיו יתבצע מעקב אחר מקומו של ההומור ביומן. מדובר בבחינה כפולה: ראשית, של הפואטיקה של ההומור של פרנק, כלומר, כיצד היא מתארת סיטואציות קומיות בכתיבתה, ושנית, של מקומו של ההומור בחייה, כתכונת אופי מושרשת ובהמשך, כאמצעי המסייע לה לשרוד, וכתכונה שלעתים היא מתכחשת אליה. העיון המשולב מצביע על מקומו המרכזי של ההומור בחייה של פרנק ובכתיבתה, אולם גם על ההפרדה הברורה שהיא מבצעת בין השימוש בהומור בכל הנוגע לכתיבתה אודות האנשים במסתור ובין אי השימוש בהומור ואף גינויו כאשר היא נדרשת לשואת היהודים המתחוללת מחוץ למחבוא. הפרדה זו אינה מצויה רק בתודעתה של פרנק כי אם גם נחוות על ידי הקורא, שמתוודע לקיטוב בין תיאורי הפנים מלאי ההומור לתיאורי החוץ הקשים, אוקסימורון שמגדיר במידה רבה את היומן כולו.

* ד"ר שי רודין, חוקר ספרות ומגדר, מרצה בכיר במכללה האקדמית לחינוך גורדון, חיפה. עורך את כתב העת ילדות: עיון ומחקר בספרות ילדים, shairudin1@gmail.com